

ΒΑΣΙΚΕΣ ΕΝΝΟΙΕΣ ΚΑΙ ΑΡΧΕΣ ΓΙΑ ΤΗ ΔΙΑΜΟΡΦΩΣΗ ΕΝΟΣ ΔΙΑΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΟΥ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟΥ ΠΛΑΙΣΙΟΥ

ΜΑΡΙΑ ΜΑΛΙΤΣΑ

Σ.Ε.Ε. ΠΕ06 1^{ΟΥ} ΠΕ.Κ.Ε.Σ. ΑΤΤΙΚΗΣ

Η πρόκληση

- ▶ Το σχολείο θα πρέπει να διαχειριστεί μια πρωτόγνωρη ετερογένεια, να εντάξει μαθητές από διαφορετικά πολιτισμικά περιβάλλοντα και να ανταποκριθεί στις διαφορετικές ανάγκες τους.
- ▶ Τι θα μπορούσαμε να κάνουμε;
- ▶ Παρουσίαση ιδεών για τη δημιουργία ενός διαπολιτισμικού παιδαγωγικού πλαισίου.
- ▶ Πως, στο πλαίσιο του ισχύοντος Α.Π., θα μπορούσαμε να δώσουμε μια διαπολιτισμική κατεύθυνση στη διδασκαλία, αλλά και να διαμορφώσουμε μια σχολική κουλτούρα που χαρακτηρίζεται από την αποτελεσματικότερη ανταπόκριση στη διαφορετικότητα (culturally responsive schools) .

ΒΑΣΙΚΕΣ ΕΝΝΟΙΕΣ

Οι ακόλουθες έννοιες της Διαπολιτισμικής Παιδαγωγικής και οι αρχές που απορρέουν από αυτές μπορούν να αξιοποιηθούν για τη δημιουργία μαθησιακών δραστηριοτήτων, σχεδίων μαθήματος, διδακτικών σεναρίων ή για συνδέσεις και προεκτάσεις σε όλα τα μαθήματα (σε μικρότερο ή μεγαλύτερο βαθμό)

Πολιτισμός (ή κουλτούρα)

Πολιτισμικό κεφάλαιο

Ποικιλομορφία

Ταυτότητα

Σtereότυπο

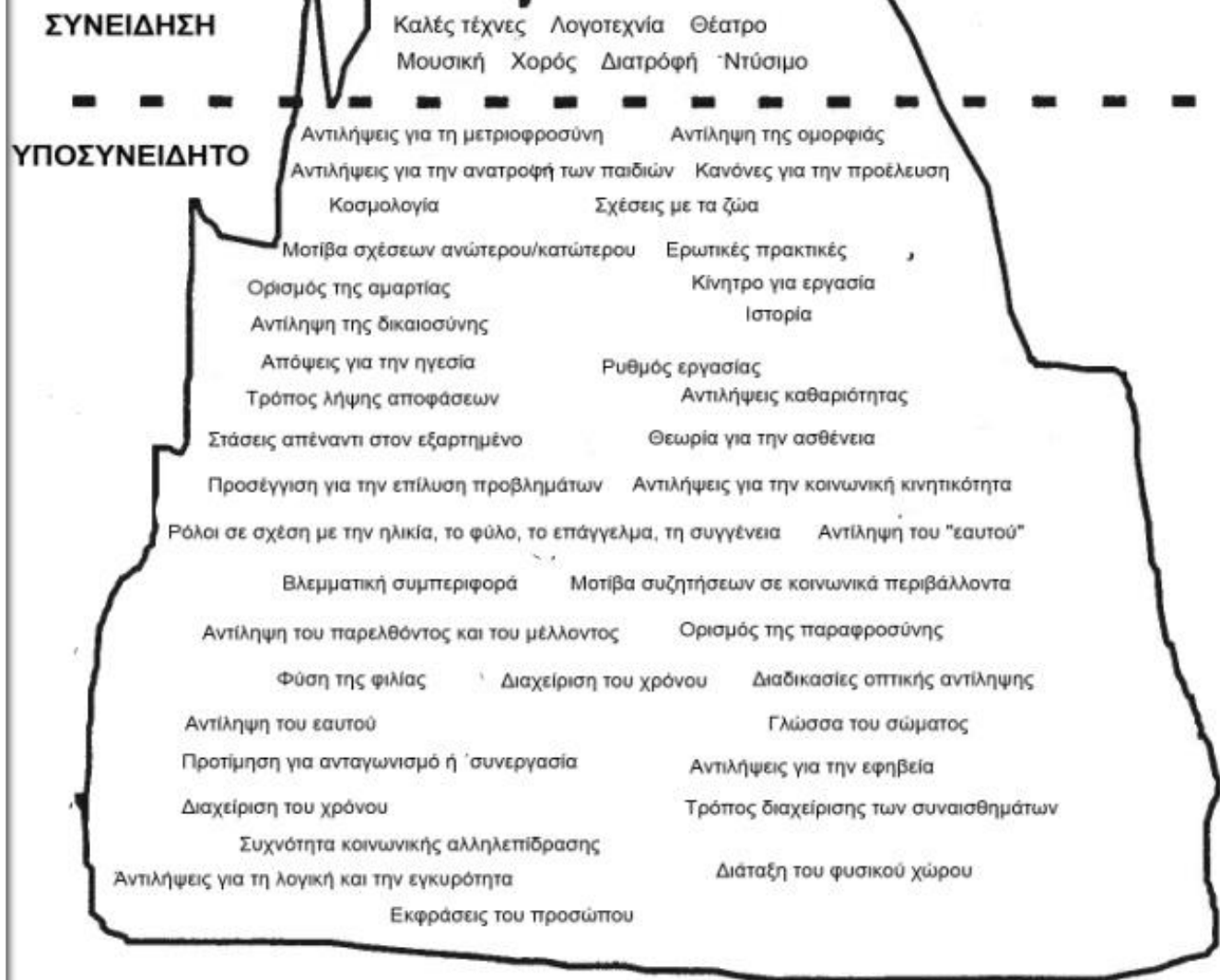
Προκατάληψη

Ενσυναίσθηση

Πολυπρισματικότητα

Αναβολή/Αναστολή κρίσης/εξαγωγής συμπερασμάτων

Ο πολιτισμός ως παγόβουνο (Culture as an iceberg)

Όταν μιλάμε για τον πολιτισμό εννοούμε ένα μάλλον περιορισμένο «ορατό» ποσοστό στοιχείων για τα οποία έχουμε επίγνωση (γλώσσα, έργα τέχνης, είδος ένδυσης, διατροφή κλπ.), ενώ ταυτόχρονα υπάρχει και ένα μεγάλο, «αόρατο» και ασύνειδο σύνολο εννοιών, οι οποίες χαρακτηρίζουν τις ζωές των ανθρώπων και τους ίδιους τους ανθρώπους (π.χ. αξίες και στάσεις ζωής).

ΟΙ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΙ ΤΗΣ ΤΑΞΗΣ (Η ΤΟΥ ΣΧΟΛΕΙΟΥ) ΘΑ ΠΡΕΙΠΕΙ ΝΑ ΠΕΡΙΛΗΦΘΟΥΝ ΣΤΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ

- ▶ Εξοικείωση των μαθητών με άλλους πολιτισμούς → πηγή εμπλουτισμού.
- ▶ **Γνώσεις για άλλους πολιτισμούς θα μπορούσαν να περιληφθούν στα διδακτικά υλικά και στις δραστηριότητες που σχεδιάζουμε.**
- ▶ Οι μαθητές μαθαίνουν για άλλους πολιτισμούς, για να εμπλουτίσουν το δικό τους, ενώ σέβονται τον «διακριτό χαρακτήρα του καθενός».
- ▶ **Ξεκινάμε με τους πολιτισμούς των μαθητών μας.**
- ▶ Ωστόσο, η γνώση δεν είναι αρκετή. Αυτό που απαιτείται είναι η «**κατανόηση**».
- ▶ Η διάκριση μεταξύ γνώσης/πληροφόρησης και κατανόησης είναι σημαντική.

ΓΝΩΣΗ - ΚΑΤΑΝΟΗΣΗ ΑΛΛΩΝ ΠΟΛΙΤΙΣΜΩΝ

Τα διδακτικά υλικά συχνά διαστρεβλώνουν την πραγματικότητα σχετικά με άλλες κουλτούρες: μη ρεαλιστικές ή γραφικές εικόνες ενός άλλου πολιτισμού → ανάπτυξη της «**ικανότητας του καταναλωτή – τουρίστα**» (consumer-tourist competence) και όχι της «**διαπολιτισμικής ικανότητας**» (Byram, 1989: 49).

Η πολιτισμική κατανόηση αναπτύσσεται μέσα από:

- ▶ **την άμεση εμπειρία** μιας άλλης/διαφορετικής κουλτούρας/κοινωνίας
- ▶ **την αλληλεπίδραση με ανθρώπους** από άλλη κουλτούρα/κοινωνία
- ▶ **τη μελέτη του πολιτισμικού φαινομένου σε όλη του την περιπλοκότητα** (έτσι ώστε οι μαθητές να μεταβάλλουν τα ήδη υπάρχοντα/αναπτύξουν νέα γνωστικά σχήματα) και, βέβαια, **την ερμηνεία** του.

Διαπολιτισμική ικανότητα (Intercultural competence)

Η διαπολιτισμική ικανότητα είναι ένας συνδυασμός στάσεων, γνώσεων, κατανόησης και δεξιοτήτων που εφαρμόζονται στην πράξη, οι οποίες καθιστούν τους ανθρώπους ικανούς, είτε μόνοι τους είτε μαζί με άλλους να:

- Κατανοούν και να σέβονται ανθρώπους από διαφορετικά πολιτισμικά περιβάλλοντα
- Να ανταποκρίνονται κατάλληλα, αποτελεσματικά και με σεβασμό όταν αλληλεπιδρούν και συνομιλούν με τέτοιους ανθρώπους
- Δημιουργούν θετικές και εποικοδομητικές σχέσεις με τέτοιους ανθρώπους
- Κατανοούν τον εαυτό τους και τους πολλαπλούς πολιτισμικούς δεσμούς τους μέσω των επαφών τους με την πολιτισμική «ετερότητα».
- **Το καθένα από τα παραπάνω συστατικά της διαπολιτισμικής περιλαμβάνει έναν αριθμό επιμέρους στοιχείων.**

Παράδειγμα

Θέμα: το εκπαιδευτικό σύστημα μιας άλλης χώρας.

- ▶ Δεν αρκεί να γνωρίσουν τα μαθήματα του Ω.Π. Θα πρέπει να ασχοληθούν και με θέματα όπως:
- ▶ Η συμπεριφορά των μαθητών προς τους εκπαιδευτικούς,
- ▶ Ο τρόπος αντιμετώπισης προβλημάτων κακής/παραβατικής συμπεριφοράς,
- ▶ Τι επιτρέπεται και τι όχι,
- ▶ Την κουλτούρα διοίκησης του σχολείου.
- ▶ (ακολουθεί σύγκριση και εντοπισμός ομοιοτήτων και διαφορών).

Η ΣΥΜΠΕΡΙΛΗΨΗ ΤΗΣ ΚΟΥΛΤΟΥΡΑΣ ΤΩΝ ΜΑΘΗΤΩΝ ΜΑΣ

- ▶ Σκεφθείτε τους μαθητές μιας από τις τάξεις σας. Ποιο είναι το πολιτισμικό τους υπόβαθρο;

- ▶ Σκεφθείτε τρόπους με τους οποίους θα μπορούσατε να περιλάβετε τον πολιτισμό τους στο μάθημα/σχολείο.

ΕΠΟΠΤΙΚΑ ΜΕΣΑ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ

Γραπτά κείμενα, π.χ. ιστορίες, μύθοι, ποιήματα, άρθρα/εφημερίδες, φυλλάδια, κλπ.

Εικόνες, π.χ. φωτογραφίες, πίνακες ζωγραφικής, σκίτσα, πολυτροπικά κείμενα, κλπ.

Ψηφιακά μέσα, π.χ. βίντεο, ταινίες, ηχητικά κείμενα, διαδραστικά περιβάλλοντα, πλατφόρμες επικοινωνίας και μάθησης, κλπ. (J-vloggers)

Χάρτες, π.χ. Παραδοσιακοί, ψηφιακοί, δορυφορικοί, γεωφυσικοί, πόλεων/οδών κλπ.

Τεχνουργήματα και χειροτεχνήματα, προϊόντα, αντικείμενα, π.χ. σκεύη, εργαλεία, ενδύματα, υφαντά/υφάσματα κλπ.

ΕΡΓΑΣΙΑ ΣΕ ΟΜΑΔΕΣ

Κάθε ομάδα επιλέγει μια κατηγορία εποπτικών μέσων για να σχεδιάσει μια δραστηριότητα, με στόχο την ένταξη της κουλτούρας των μαθητών.

Σε όλα τα μαθήματα, π.χ. μαθηματικά Α Γυμνασίου, Φυσική Γ Γυμνασίου, Βιολογία, Γεωγραφία, κλπ.

Οφέλη από τη συμπερίληψη της κουλτούρας των μαθητών της τάξης/του σχολείου

A) Οι μαθητές από διαφορετικό πολιτισμικό υπόβαθρο θα αισθανθούν ότι η κουλτούρα και η ταυτότητά τους αναγνωρίζεται, γίνεται αποδεκτή και εκτιμάται. Είναι σημαντικό να αναφερθεί ότι η εκτίμηση περιλαμβάνει σεβασμό και αξία.

B) Η εμπειρία είναι σημαντική, όπως ήδη αναφέρθηκε. Μέσα από την άμεση εμπειρία του πώς οι άνθρωποι ενεργούν, αλληλεπιδρούν και επικοινωνούν (από τη δική τους οπτική), οι μαθητές μας θα αναπτύξουν στάσεις σεβασμού, περιέργειας και ανοικτότητας, καθώς και γνώση και κατανόηση άλλων πολιτισμών (ο καλύτερος τρόπος).

Πολιτισμικό κεφάλαιο (cultural capital)

Η συμπερίληψη του πολιτισμικού κεφαλαίου των μαθητών μας στο μάθημα

- ▶ Η διδασκαλία της νέας γνώσης αξιοποιεί και στηρίζεται στην προηγούμενη γνώση και εμπειρία του μαθητή.
- ▶ Το πολιτισμικό κεφάλαιο, δηλαδή αυτά που μαθαίνουν από το σπίτι/την οικογένειά τους αποτελεί μέρος της προηγούμενης γνώσης και εμπειρίας.
- ▶ Οι μαθητές, από διαφορετικό πολιτισμικό υπόβαθρο φέρνουν στο σχολείο και τις πολιτισμικές τους εμπειρίες.
- ▶ Επομένως, οι μαθητές αυτοί θα πρέπει να βρίσκουν «**πολιτισμική ανταπόκριση**» (culturally responsive teaching/classrooms) στην τάξη.

Ενδεικτικές στρατηγικές (για να το γνωρίσουμε)

- ▶ Εκμαιεύουμε τι γνωρίζουν με τις κατάλληλες ερωτήσεις
- ▶ Χρησιμοποιούμε ένα γραφικό οργανωτή KWL
- ▶ Ρωτάμε άλλους (π.χ. γονείς και κηδεμόνες, φίλους, κλπ.)
- ▶ Παρατηρούμε, με στόχο δούμε εάν επιδεικνύουν δεξιότητες/ταλέντα και εμπειρίες που μπορούν να αξιοποιηθούν για διασυνδέσεις με την καινούργια γνώση.

Ποικιλομορφία (diversity)

CELEBRATE

- ▶ Η Ποικιλομορφία είναι μια από τις κεντρικές έννοιες της διαπολιτισμικής παιδαγωγικής.
- ▶ Τα σημερινά παιδιά εκτίθενται στην ποικιλομορφία από τα πρώτα στάδια της ζωής τους, τόσο στο κοινωνικό πλαίσιο όσο και όταν αρχίζουν το σχολείο.
- ▶ Η **Πολιτισμική Ποικιλομορφία** θα πρέπει να θεωρείται ως η «κοινή κληρονομιά της ανθρωπότητας» και η «υπεράσπισή της ως μια δεοντολογική επιταγή, αναπόσπαστα συνδεδεμένη με τον σεβασμό της ανθρώπινης αξιοπρέπειας» (UNESCO, Συνθήκη για την Προστασία και την Προώθηση της Ποικιλομορφίας της Πολιτισμικής Έκφρασης, 2011).

Ενδεικτικές δραστηριότητες

- ▶ Κάθε μέρα (όχι δηλαδή μόνο στις γιορτές), μπορούμε να περιλάβουμε μουσική, τέχνη, παιχνίδια, ιστορίες, και δραστηριότητες που αντανakλούν το υπόβαθρο του κάθε μαθητή.
- ▶ Θα μπορούσαμε να ξεκινάμε κάθε πρωί με έναν πολυπολιτισμικό χαιρετισμό προς τους μαθητές μας. Κάθε μήνα θα μπορούσαμε να διαλέξουμε απλές φράσεις από μια νέα γλώσσα και να χαιρετάμε την τάξη μας με αυτές. Επαναλαμβάνοντας αυτές τις φράσεις για ένα μήνα, δίνουμε την ευκαιρία στους μαθητές να μάθουν λίγες φράσεις από μια ξένη γλώσσα με διασκεδαστικό τρόπο.
- ▶ Θα μπορούσαμε να τους μάθουμε να μετρούν σε διάφορες γλώσσες (μαθηματικά).
- ▶ Κάποιες ανακοινώσεις του σχολείου μπορούν να γράφονται και σε άλλη γλώσσα.

Ταυτότητα (Identity)

- ▶ Ποιος είσαι, πώς αυτοπροσδιορίζεσαι και πώς ετεροπροσδιορίζεσαι και ποια χαρακτηριστικά σε διακρίνουν/ προσδιορίζουν. Παράδειγμα τέτοιου χαρακτηριστικού: το **όνομα** κάποιου.
- ▶ Η ταυτότητα και ο αυτοσεβασμός συνδέονται στενά και η ανάπτυξη αυτοσεβασμού και ισχυρής αίσθησης ταυτότητας παίζουν σημαντικό ρόλο στην καλή πνευματική υγεία και ισορροπία.
- ▶ Η **πολιτισμική ταυτότητα** σχετίζεται με το αίσθημα του ανήκειν σε μια ομάδα, με το πώς το άτομο αντιλαμβάνεται τον εαυτό του. Σχετίζεται με την εθνικότητα, τη θρησκεία, την κοινωνική τάξη, τη γενεά, την εντοπιότητα ή κάθε είδους κοινωνική ομάδα που έχει τη δική της κουλτούρα.
- ▶ Η **εθνοτική ταυτότητα** συσχετίζεται θετικά με μετρήσεις ψυχικής υγείας και ευεξίας, όπως την ικανότητα για αντιμετώπιση δυσκολιών, τον αυτοσεβασμό και την αισιοδοξία.
- ▶ Η ταυτότητα οριοθετείται από τη **διαφορά**, που περιλαμβάνει την εμφάνιση και τα ρούχα που φοράμε, τον τρόπο ομιλίας και την προφορά.

Σεβασμός στην πολιτισμική ταυτότητα των μαθητών, μέσα από την παροχή πολιτισμικά κατάλληλης ποιοτικής εκπαίδευσης για όλους, που ανταποκρίνεται στις διαφορετικές ανάγκες

- ▶ Η παραπάνω αρχή μπορεί να υλοποιηθεί μέσω:
- ▶ Της υιοθέτησης **πρακτικών** και **διδακτικών υλικών** που:
 - ▶ - αξιοποιούν τα διαφορετικά συστήματα γνώσης και εμπειρίας των μαθητών (το πολιτισμικό τους κεφάλαιο)
 - ▶ - ενσωματώνουν τις ιστορίες τους, τις αξίες τους και τις φιλοδοξίες τους
 - ▶ - εισάγουν τους μαθητές στην κατανόηση και εκτίμηση της δικής τους πολιτισμικής κληρονομιάς
 - ▶ - επιδιώκουν την ανάπτυξη σεβασμού για την πολιτισμική ταυτότητα των μαθητών, τη γλώσσα και τις αξίες τους
- ▶ Οι εκπαιδευτικοί θα πρέπει να δημιουργήσουν «ασφαλείς για την ταυτότητα» τάξεις, που ορίζονται ως χώροι που υποστηρίζουν την αίσθηση του ανήκειν και της αξίας των μαθητών, άσχετα από την πολιτισμική τους προέλευση.

Η (συλλογική) ταυτότητα των μελών μιας ομάδας

- ▶ Ταυτότητες: Ατομική, Συλλογική/Κοινωνική, Εθνική, Πολιτισμική
- ▶ Όταν υπάρχει διάσταση ανάμεσα στον τρόπο αυτοπροσδιορισμού και ετεροπροσδιορισμού, ανακύπτουν προβλήματα.
- ▶ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ: Σε ποιες ομάδες (με κοινή ταυτότητα μελών) ανήκεις; Υπάρχουν ομάδες με τις οποίες ταυτίζεσαι αλλά με τις οποίες οι άλλοι δεν σε ταυτίζουν; Υπάρχουν ομάδες με τις οποίες οι άλλοι σε ταυτίζουν αλλά με τις οποίες εσύ δεν αισθάνεσαι άνετα;
- ▶ Κάθε άνθρωπος αναπόφευκτα ανήκει σε/είναι μέλος ταυτόχρονα πολλών ομάδων με κοινή ταυτότητα.
- ▶ Σημαντική υπενθύμιση: Κάθε άτομο είναι πολιτισμικά σύνθετο και πολιτισμικά μοναδικό και δεν μπορεί να θεωρηθεί ως εκπρόσωπος μιας εθνικής κουλτούρας που ορίζεται με στερεοτυπικό τρόπο. Εκτός αυτού, ζούμε σε ένα διαρκώς μεταβαλλόμενο κόσμο στον οποίο ο τρόπος που κατανοούμε την ταυτότητα των μελών μιας ομάδας διαρκώς μεταβάλλεται (ρευστές ταυτότητες).
- ▶ Οι θεσμοί, όπως το κράτος, παίζουν σημαντικό ρόλο στην κατασκευή ταυτοτήτων.
Παράδειγμα: το διαβατήριό ενός ανθρώπου σε διάφορα ηλικιακά στάδια, που δείχνει τη διάσταση μεταξύ πώς αυτό βλέπει τον εαυτό του και πώς τον βλέπουν οι άλλοι, ανάμεσα, δηλαδή, στο προσωπικό και στο κοινωνικό.
- ▶ Τέτοιες επίσημες κατηγορίες περιέχουν παραλήψεις και δεν μπορούν να υποστηρίξουν την προσωπική επένδυση του καθενός στην ταυτότητά του

Μεταβαλλόμενες ταυτότητες στη σύγχρονη εποχή

- ▶ Η ταυτότητα περιλαμβάνει συνδέσεις με το προσωπικό, πως βλέπουμε τους εαυτούς μας, είτε συνειδητά είτε ασυνείδητα, με το πως οι άλλοι μας βλέπουν και με τις δομές που αποτελούν την κοινωνία στην οποία ζούμε.
- ▶ Στην μετανεωτερική εποχή μας το ενδιαφέρον για ζητήματα ταυτότητας έχει αυξηθεί. Σήμερα υπάρχει μεγαλύτερη αβεβαιότητα ως προς την ταυτότητά μας παρά ποτέ.
- ▶ Η μετανάστευση και οι μετακινήσεις έχουν ως αποτέλεσμα τη μεταβολή των ταυτοτήτων και τη μη σαφή αίσθηση που έχουν οι άνθρωποι αναφορικά με το ποιοι είναι και που ανήκουν.

Αναγνώριση, αποδοχή και σεβασμός προς τις ταυτότητες των μαθητών

Σκεφθείτε τους μαθητές μιας από τις τάξεις σας στο σχολείο σας. Ποιες διαφορετικές ταυτότητες μπορείτε να ανακαλέσετε;

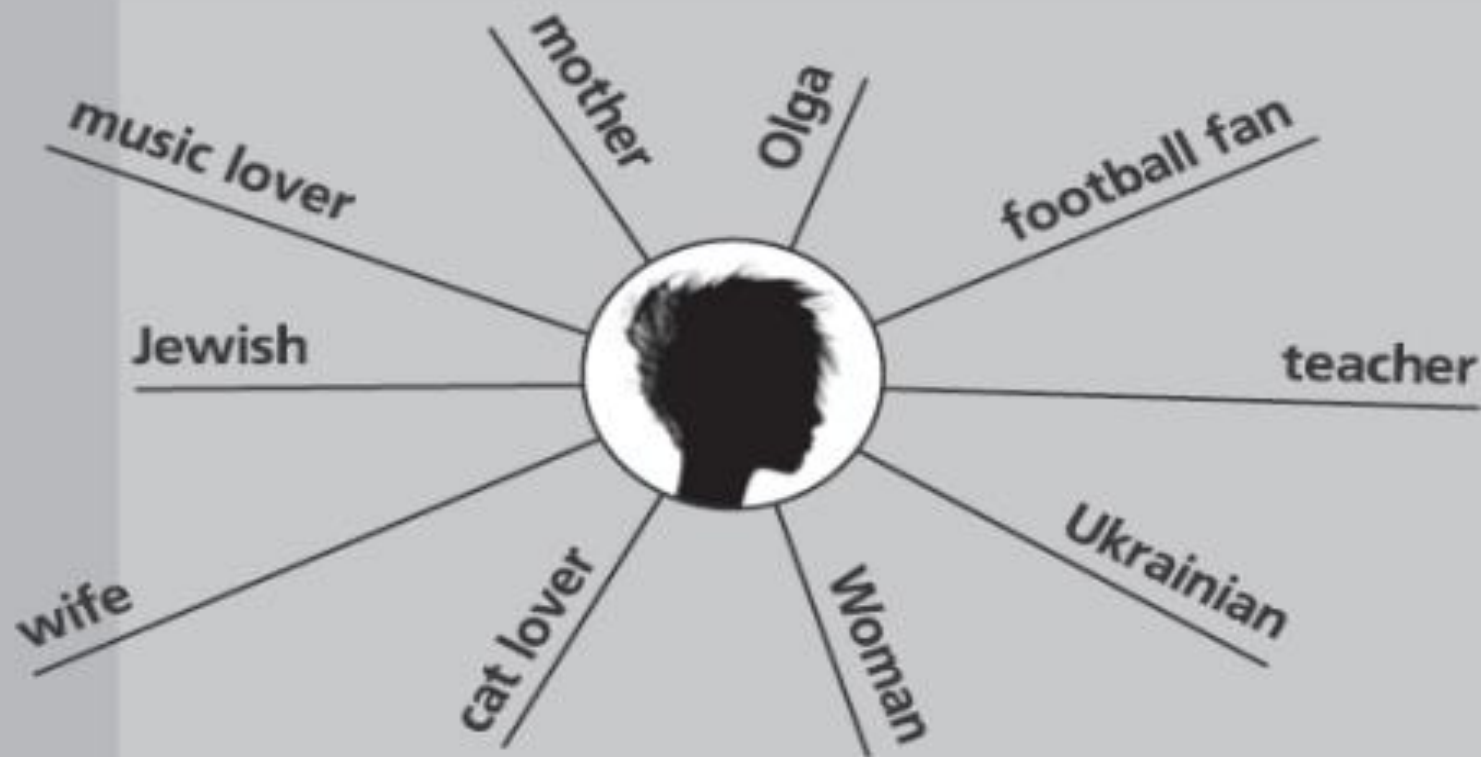
Σκεφθείτε τρόπους με τους οποίους θα μπορούσατε να αναπτύξετε σεβασμό για τις ταυτότητες των μαθητών σας κατά το σχεδιασμό μαθημάτων.

Ενδεικτικές δραστηριότητες

- ▶ Δημιουργία αστεριού/Συμπλήρωση του 'τροχού της ταυτότητας'
- ▶ Δημιουργία World
- ▶ Δημιουργία και συμπλήρωση ενός δελτίου ταυτότητας στην τάξη
- ▶ Εντοπισμός στο χάρτη της χώρας προέλευσης των μαθητών και εμπλοκή τους σε 'διερευνητικές' δραστηριότητες με στόχο την εύρεση πληροφοριών που αφορούν την ιστορία, τα έθιμα, την ενδυμασία του παρελθόντος (ή του παρόντος) ή την τέχνη, τα προϊόντα κλπ.
- ▶ Δραστηριότητα/σχέδιο μαθήματος με τα ονόματα των μαθητών (οι μαθητές εξηγούν τη σημασία του ονόματός τους, την προέλευσή του, κλπ.).
- ▶ <https://www.mynamemyidentity.org>
- ▶ <https://youtu.be/AqyR9Ke8Ebg>
- ▶ <http://www.readwritethink.org/classroom-resources/lesson-plans/investigating-names-explore-personal-878.html?tab=1#tabs>
- ▶ <http://www.edchange.org/multicultural/activities/name.html>
Οι μαθητές αναστοχάζονται πως κατασκευάζεται η ταυτότητα και τι συνεπάγεται (μέσα από ιστορίες, ντοκιμαντέρ, κλπ.)
- ▶ Οι μαθητές κατανοούν μέσα από βιωματικές δράσεις πως η συμμετοχή (ως μέλος) σε μια ομάδα γίνεται αντιληπτή από τους άλλους.

Η ταυτότητά μου – ένα αστέρι

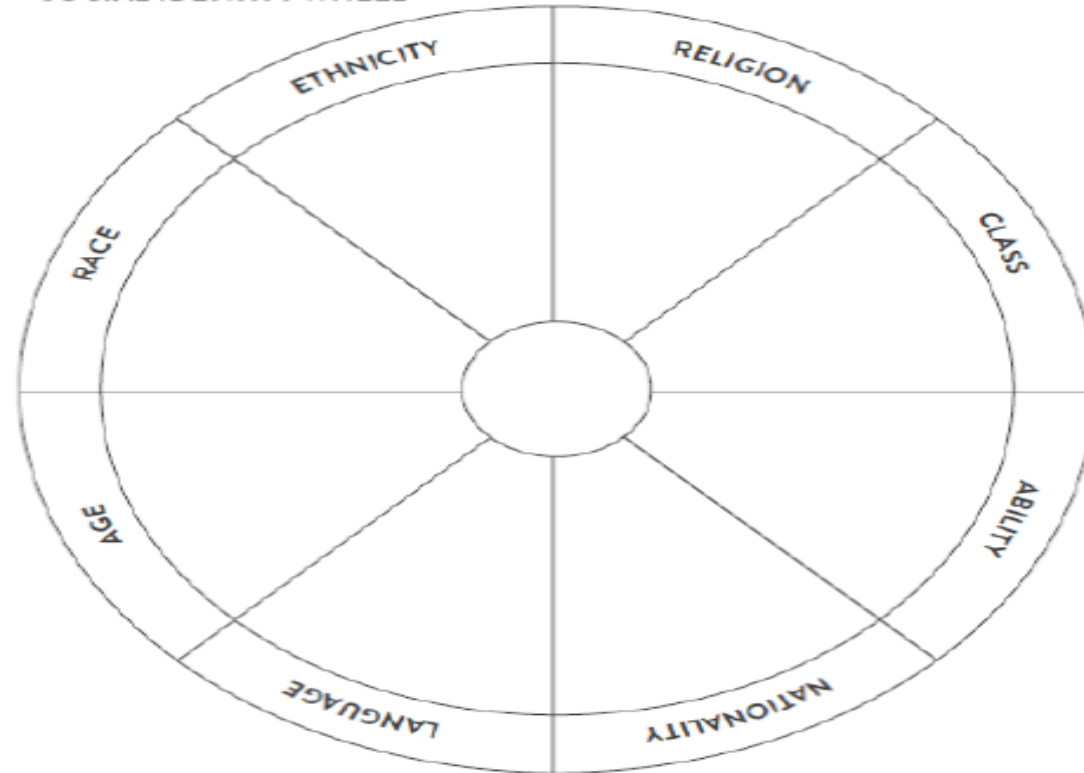
Οι μαθητές βλέπουν τον εαυτό τους σαν ένα αστέρι. Πλευρές της ταυτότητάς τους ακτινοβολούν στην κοινωνία. Ζητούμε να σκεφθούν 8-10 πιο σημαντικές πλευρές της ταυτότητάς τους και να σχεδιάσουν το προσωπικό τους αστέρι.

Social Identity Wheel

WORKSHEET 3.4

SOCIAL IDENTITY WHEEL

ONLY SHARE PERSONAL

INFORMATION THAT YOU ARE

COMFORTABLE DISCUSSING

FOLLOW UP QUESTIONS:

What did you learn about yourself?

Which parts of the wheel were easiest to fill out?

Which parts were the hardest to fill out?

Are there important aspects of your identity that don't fit on the wheel?

Were you surprised by any of the categories?

Τα ρούχα μου δείχνουν την ταυτότητά μου – ένα σχέδιο μαθήματος

- ▶ Οι μαθητές συχνά χρησιμοποιούν τα ρούχα για να δηλώσουν την ταυτότητά τους με συγκεκριμένες ομάδες ή για να εκφράσουν κάτι για τον εαυτό τους.
- ▶ Τα ρούχα μπορεί να εκφράζουν πλευρές της ταυτότητας.
- ▶ Η ιδέα είναι να εξερευνήσουμε πώς η ταυτότητα με την ομάδα και/ή η ατομική ταυτότητα αντανακλάται στα ρούχα.
- ▶ Θα μπορούσε να υλοποιηθεί ένα μάθημα/διδασκαλικό σενάριο ή ένα πρότζεκτ στο δικό σας πλαίσιο διδασκαλίας;
- ▶ Η πρωτοβουλία «My Name, My Identity» της Καλιφόρνια ενθαρρύνει τα σχολεία να αφιερώνουν μια εβδομάδα (“Getting to Know Our Names Week”), για να αναπτύξουν μια κουλτούρα σεβασμού, να κτίσουν σχέσεις και να δημιουργήσουν θετικό κλίμα στη σχολική κοινότητα.

Στερεότυπο (stereotype)

- ▶ Πρόκειται για μια ευρέως διαδεδομένη αλλά σταθερή και υπεραπλουστευμένη ιδέα για κάποιο πρόσωπο ή πράγμα.
- ▶ Μια παγιωμένη ιδέα που έχουν οι άνθρωποι σε σχέση με τι είναι κάποιος ή κάτι, ιδίως μια ιδέα που είναι εσφαλμένη: φυλετικά/σεξουαλικά στερεότυπα.
- ▶ Για παράδειγμα: «το στερεότυπο των γυναικείων και ανδρικών επαγγελμάτων».

Αμφισβήτηση/αποδόμηση και κατάρριψη των στερεοτύπων – ενδεικτικές δραστηριότητες

- ▶ Συναντούμε στερεότυπα/στερεοτυπικές αναπαραστάσεις σε όλα τα είδη κειμένου (λεκτικά και οπτικά).
- ▶ **Ενδεικτικές δραστηριότητες** για την αποδόμηση των στερεοτύπων:
- ▶ Εξετάζουμε τους γυναικείους ρόλους σε ιστορίες/μύθους/παραμύθια μιας κουλτούρας/της Δυτικής κουλτούρας και τους συγκρίνουμε με τους γυναικείους ρόλους σε άλλες/τρίτες κουλτούρες (Ασίας ή Αφρικής).
- ▶ Σύγκριση και αντιπαράθεση των διαφορετικών αναπαραστάσεων σε διαφορετικές κουλτούρες.
- ▶ Παρουσίαση παραδειγμάτων που είναι αντίθετα προς τα στερεότυπα.

Προκατάληψη (prejudice)

- ▶ Προ-σχηματισμένη γνώμη η οποία δεν στηρίζεται στη λογική ή σε πραγματικές εμπειρίες.
- ▶ Άδικη και παράλογη γνώμη ή αίσθηση, ιδίως όταν σχηματίζεται χωρίς αρκετή σκέψη ή γνώση: «Η προκατάληψη ενάντια στους ξένους».
- ▶ Οι νόμοι (αντιρατσιστικός νόμος) θα πρέπει να εφαρμόζονται αυστηρά.

Μείωση της
προκατάληψης
(ρητής ή
άρρητης)

ΣΥΝΗΘΗ ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ
ΠΕΡΙΛΑΜΒΑΝΟΥΝ :

ΡΑΤΣΙΣΜΟΣ

ΣΕΞΙΣΜΟΣ

ΟΜΟΦΟΒΙΑ

ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΕΣ ΠΡΟΚΑΤΑΛΗΨΕΙΣ

ΔΙΑΚΡΙΣΕΙΣ ΛΟΓΩ ΗΛΙΚΙΑΣ

ΕΘΝΙΚΙΣΜΟΣ

ΞΕΝΟΦΟΒΙΑ

Ενδεικτικές δραστηριότητες

- ▶ Δραστηριότητες που ενθαρρύνουν την ανάπτυξη ενσυναίσθησης, διαφορετικής οπτικής και παραδείγματα που είναι αντίθετα προς τα στερεότυπα.
- ▶ Η έρευνα δείχνει ότι η άμεση διδασκαλία για τη μείωση των προκαταλήψεων μπορεί να αποδειχθεί αναποτελεσματική, ενώ **η έμμεση διδασκαλία**, δηλαδή η καλλιέργεια των δεξιοτήτων και στάσεων που απαιτούνται για την καταπολέμηση των προκαταλήψεων μπορεί να αποδειχθεί **πιο αποτελεσματική**.
- ▶ Αντί να διδάξουμε άμεσα ποιες συμπεριφορές, γλώσσα ή στάσεις, για παράδειγμα, είναι 'λάθος' /δεν είναι σωστές – κάτι που συχνά είναι και υποκειμενικό και αμφισβητείται – η διδασκαλία δεξιοτήτων και στάσεων, όπως η κριτική σκέψη και η ενσυναίσθηση, θα μπορούσαν να είναι πιο αποτελεσματικές.
- ▶ Επίσης, κατάλληλα κείμενα και βιωματικές τεχνικές.

Ενσυναίσθηση (empathy)

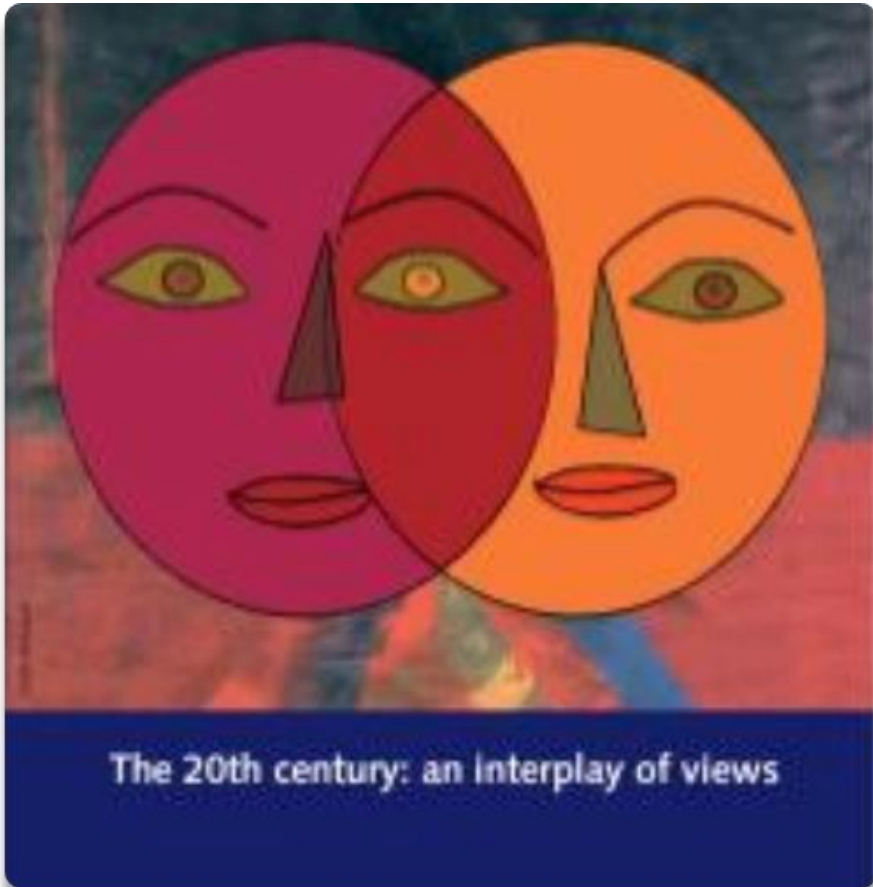

- ▶ Η **ενσυναίσθηση** υπονοεί ότι δεν φοβόμαστε να μπούμε στον κόσμο «των άλλων», για να προσπαθήσουμε να τον κατανοήσουμε «από μέσα».
- ▶ Όταν προσπαθούμε να καταλάβουμε τους «άλλους» στο δικό τους κοινωνικο-πολιτισμικό πλαίσιο, συνειδητοποιούμε ότι αυτό που φαίνεται παράξενο σε εμάς μπορεί να είναι απολύτως κανονικό για αυτούς.
- ▶ Η ενσυναίσθηση μας βοηθά να καταλάβουμε και να δεχθούμε «τη διαφορετικότητα του άλλου».
- ▶ Αποτελείται από γνωστικά και συναισθηματικά στοιχεία.

Ενδεικτικές δραστηριότητες

- ▶ Ιστορίες
- ▶ Παιχνίδι ρόλων και δραματοποίηση
- ▶ Προσομοίωση
- ▶ Συζήτηση
- ▶ Βιωματικές δραστηριότητες

Πολυπρισματικότητα (multiperspectivity)

- ▶ Η πολυπρισματικότητα είναι χαρακτηριστικό της αφήγησης ή της αναπαράστασης, όταν περισσότερες από μια προοπτικές παρουσιάζονται στο κοινό. (π.χ. Πολυπρισματική θεώρηση στη διδασκαλία της Ιστορίας – εξετάζουμε στοιχεία από διαφορετικές πηγές για να αποκρυπτογραφήσουμε τι συνέβη και γιατί).
- ▶ Ως εκπαιδευτικοί, έχουμε υποχρέωση να διδάσκουμε τους μαθητές να εκτιμούν πολλαπλές και ποικίλες οπτικές.
- ▶ Η οπτική κάποιου μπορεί να οριστεί ως ένας συγκεκριμένος τρόπος σκέψης (σε σχέση με κάτι), μια στάση ή συμπεριφορά.

Ενδεικτικές δραστηριότητες

- ▶ Ιστορίες που λέγονται από την πλευρά/οπτική γωνία κάποιου άλλου (π.χ. η λύκος αφηγείται την Κοκκινোসκουφίτσα ή για τις οποίες γράφεται ένα διαφορετικό – μη αναμενόμενο τέλος).
- ▶ Παιχνίδι ρόλων και δραματοποίηση με τους μαθητές να παίζουν το ρόλο κάποιου διαφορετικού χαρακτήρα από τους ίδιους.
- ▶ Συζήτηση.
- ▶ Προσομοίωση.
- ▶ Βιωματικές δράσεις.
- ▶ Η πολυπρισματική προσέγγιση στη διδασκαλία της ιστορίας.

Αναβολή κρίσης –συμπεράσματος (suspended judgement)

- ▶ Η αναβολή της κρίσης είναι μια νοητική διαδικασία και μια ορθολογική κατάσταση του νου κατά την οποία κάποιος αναβάλλει την κρίση του, ιδίως όταν πρόκειται να καταλήξει σε ηθικά συμπεράσματα (έως ότου έχει επαρκή στοιχεία).

Κατάλληλες Παιδαγωγικές Προσεγγίσεις

- ▶ Η **βιωματική μάθηση** ή «μαθαίνω κάνοντας» που περιλαμβάνει εμπειρία, σύγκριση, ανάλυση, αναστοχασμό και συνεργατική δράση.
- ▶ Μέθοδος **πρότζεκτ**.
- ▶ **Ομαδοσυνεργατική μάθηση**.
- ▶ **Διερευνητική μάθηση**.
- ▶ **Διαφοροποιημένη διδασκαλία**.
- ▶ Φυσικά, οι ρόλοι δασκάλου και μαθητή αλλάζουν.

Βασικά συστατικά της διδασκαλίας

- ▶ Οι εκπαιδευτικοί χρειάζεται να περιλάβουν την **εμπειρία**, τη **σύγκριση**, την **ανάλυση**, τον **αναστοχασμό** και την **πράξη** στο σχεδιασμό τους.

Σύγκριση (comparison)

- ▶ Σύγκριση και αντίθεση (comparing and contrasting).
- ▶ Εύρεση ομοιοτήτων και διαφορών.
- ▶ Σύγκριση για κατανόηση/για διαπίστωση των ομοιοτήτων και διαφορών με όχι επικριτικό τρόπο και η υιοθέτηση της οπτικής του άλλου, για να δούμε τους εαυτούς μας όπως οι άλλοι μας βλέπουν.
- ▶ Το «πολιτισμικό παζλ ομοιοτήτων και διαφορών»/The “cultural puzzle of sameness and difference” [UNESCO, 2006].

Comparing and contrasting (Venn diagram)

Pretty Salma: A Red Riding Hood Story from Africa by Niki Daly

- Main Character: Salma
- Lives with grandma
- Salma goes to the market
- Wolf is called Mr. Dog
- Grandma: Granny
- The wolf dresses up as Salma and goes to Granny's house
- Mr. Wolf was after granny
- Salma scared the wolf away

Lon Po Po: A Red Riding Hood Story from China by Ed Young

- Main characters: Shang, Tao, and Paoze
 - Lives with mom
 - Mom leaves kids to go visit grandma
 - Wolf is called "the wolf."
 - Grandma: Po Po
 - The wolf dresses up as "Po Po," and visits the kids
 - The wolf was after the kids
 - Wolf falls out of the tree and dies
- The wolf pretends to be someone he's not

Ανάλυση – αναστοχασμός – πράξη

- ▶ **Ανάλυση**. Πίσω από τις ομοιότητες και τις διαφορές υπάρχουν εξηγήσεις για τις πρακτικές, τις αξίες και τις πεποιθήσεις, τις οποίες μοιράζονται άνθρωποι από μια συγκεκριμένη κουλτούρα. Οι εκπαιδευτικοί μπορούν να υποστηρίξουν τους μαθητές τους στην ανάλυση των αιτίων που μπορεί να βρίσκονται πίσω από αυτά που οι άλλοι λένε και κάνουν.
- ▶ **Αναστοχασμός**. Η σύγκριση, ανάλυση και εμπειρία χρειάζεται να συνοδεύονται από χρόνο και χώρο για αναστοχασμό και για την ανάπτυξη κριτικής επίγνωσης και κατανόησης.
- ▶ **Πράξη**. Ο αναστοχασμός θα μπορούσε και θα έπρεπε να αποτελεί τη βάση για δράση, για να ασχοληθούμε με τους άλλους μέσα από τον διαπολιτισμικό διάλογο και για να εμπλακούμε σε συνεργατικές δραστηριότητες με ανθρώπους από διαφορετικές κουλτούρες.

Είδη δραστηριοτήτων

- ▶ 1. Δραστηριότητες που δίνουν έμφαση στην πολυπρισματικότητα, π.χ. αφήγηση ιστοριών από την πλευρά του κακού
- ▶ 2. Παιχνίδι ρόλων, προσομοίωση και δραματοποίηση
- ▶ 3. Θέατρο, ποίηση και δημιουργική γραφή
- ▶ 4. Εθνογραφικές δραστηριότητες
- ▶ 5. Χρήση ταινιών και κειμένων
- ▶ 6. Ζωγραφική/σχεδιασμός εικόνων
- ▶ 7. Μέσα κοινωνικής δικτύωσης και άλλα ψηφιακά εργαλεία

1. Αφήγηση ιστοριών

- ▶ Η πολυπρισματικότητα μπορεί να αναπτυχθεί και μέσα από την αφήγηση ιστοριών και την κατασκευή αφηγηματικών κειμένων από τους μαθητές.
- ▶ Η αφήγηση ιστοριών, οι οποίες μπορεί να είναι αληθινές ή φανταστικές, συνεπάγεται την ικανότητα να αφηγούμαστε από την οπτική των συγκεκριμένων ανθρώπων που εμπλέκονται και να τη διακρίνουμε από τη δική μας οπτική.
- ▶ Τέτοιες αφηγήσεις βοηθούν τους συμμετέχοντες να αποκεντρωθούν από τις δικές τους αξίες, πρότυπα και πεποιθήσεις και από αυτό που συνήθως θεωρείται δεδομένο.

2. Παιχνίδι ρόλων – προσομοιώσεις – δραματοποίηση

Για παράδειγμα, ο εκπαιδευτικός μοιράζει κάρτες με ρόλους, έτσι ώστε οι μαθητές να ενεργήσουν εντελώς διαφορετικά από ό,τι συνήθως, αντίθετα προς τα πρότυπά τους. Θα μπορούσαν να εμπλακούν στην επίλυση προβλήματος, να συζητήσουν ένα θέμα στις ομάδες τους, ακολουθώντας τα πρότυπα της νέας τους «ταυτότητας».

Τα οφέλη από τα παιχνίδια ρόλων, τις προσομοιώσεις και τη δραματοποίηση για την ανάπτυξη «διαπολιτισμικής ικανότητας» είναι πολλά. Οι μαθητές βιώνουν τι σημαίνει να είσαι διαφορετικός, να σε κοιτούν με καχυποψία, να σε επικρίνουν ή να σε αποκλείουν. Αναπτύσσουν πολυπρισματικότητα αλλά και ενσυναίσθηση.

Προσοχή απαιτείται έτσι ώστε τέτοιες δραστηριότητες να μην οδηγούν σε υπερ-απλουστεύσεις σχετικά με άλλες ομάδες ή ανθρώπους, και να μην ενισχύονται τα στερεότυπα αντί να καταρρίπτονται.

4. Εθνογραφικές δραστηριότητες

- ▶ Η εμπλοκή σε εθνογραφικές δραστηριότητες βγάζει το μαθητή έξω, στον πραγματικό κόσμο για να αποκομίσει εμπειρίες και γνώσεις, τις οποίες μετά θα συγκρίνει, θα αναλύσει και θα αναστοχαστεί πάνω σε αυτές.
- ▶ Θα μπορούσαν να πάρουν συνέντευξη από ανθρώπους που ζουν σε συγκεκριμένες ομάδες/γειτονιές, για να δουν πως ζουν, πως σκέπτονται και πως ενεργούν σε σχέση με συγκεκριμένα θέματα.

7. Μέσα κοινωνικής δικτύωσης και άλλα ψηφιακά εργαλεία

- ▶ Η διάθεση να ασχοληθεί κανείς με τον «άλλο» και να βιώσει διαπολιτισμικές επαφές μπορεί να ενισχυθεί με τη χρήση τέτοιων μέσων. Οι μαθητές, σε οποιουδήποτε μάθημα, εάν γνωρίζουν μια κοινή γλώσσα (lingua franca) ή ομάδες (τάξεις) μαθητών που μαθαίνουν μια ξένη γλώσσα μπορούν να εμπλακούν από οποιοδήποτε μέρος του κόσμου σε διαδικτυακά συνεργατικά projects που διαρκούν από λίγες διδακτικές ώρες έως αρκετούς μήνες.

Παγκόσμια ημέρα

▶ KEY DATE

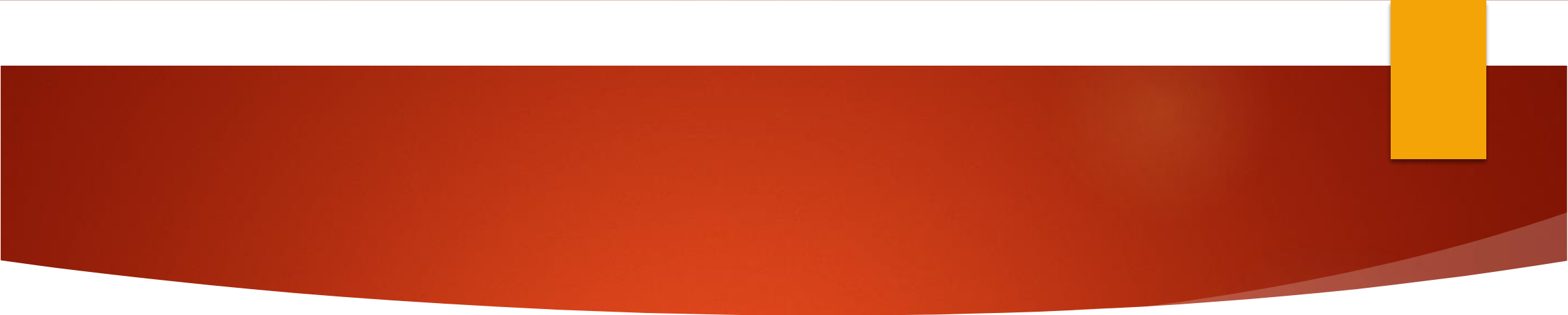
- ▶ • 10 December Human Rights Day

- ▶ Η Οικουμενική Διακήρυξη για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα, η σημαντικότερη κατάθεση για τα δικαιώματα και τις ελευθερίες όλων των ανθρώπων, υιοθετήθηκε στις 10 Δεκεμβρίου του 1948.

▶ KEY DATE

- ▶ • 18 December International Migrants Day

- ▶ Η 18η Δεκεμβρίου έχει καθιερωθεί ως **Παγκόσμια Ημέρα Μετανάστη**, με πρωτοβουλία των Ηνωμένων Εθνών, με σκοπό να ενισχυθεί η εκστρατεία του Οργανισμού όσον αφορά στην προστασία του μετανάστη.

Ευχαριστώ